

فهرست مطالب

۹ مقدمه
۱۳ فصل اول: مفاهیم و کلیات
۱۳ مبحث اول: مفهوم مقتضای ذات عقد و قلمرو آن
۱۳ گفتار اول: مقتضا
۱۴ گفتار دوم: مفهوم ذات، ذاتی و عرضی لازم
۱۴ بند اول: ذات و ذاتی
۱۵ بند دوم: عرض لازم
۱۶ گفتار سوم: ذات عقد و مقتضای ذات عقد
۱۶ بند اول: مقتضای ذات عقد در عبارات فقهای متقدم
 بند دوم: مقتضای ذات عقد و تفکیک آن از ذات عقد از دیدگاه فقهای متأخر و معاصر
۱۸
۲۴ بند سوم: دیدگاه نهایی در تفکیک بین ذاتیات عقد و مقتضیات ذات عقد
۲۵ گفتار چهارم: مقتضای اطلاق عقد
۲۸ گفتار پنجم: مصلحت کامنه
۳۱ مبحث دوم: سیر تحول تاریخی مقتضای ذات و اطلاق عقد
۳۱ گفتار اول: در فقه امامیه
۳۳ گفتار دوم: در حقوق ایران و کشورهای خارجی
۳۹ فصل دوم: مناط تعیین مقتضای ذات و اطلاق عقد
۳۹ مبحث اول: مناط تعیین مقتضای ذات و اطلاق عقد در پرتو شرع
۳۹ گفتار اول: اقوال و ادله
۴۲ گفتار دوم: نقد و بررسی
۴۵ مبحث دوم: معیار دوگانگی شرط مخالف مقتضای ذات عقد با شرط مخالف شرع
۴۵ گفتار اول: معیار تشخیص شرط مخالف با مقتضای ذات عقد
۴۶ بند اول: تناقض دائمی شرط با عقد
۴۷ بند دوم: تناقض و مخالفت با کتاب و سنت
۴۸ بند سوم: دیدگاه برگزیده
۴۹ گفتار دوم: معیار تشخیص شرط مخالف شرع
۵۲ گفتار سوم: رابطه بین شرط خلاف مقتضای ذات عقد با شرط مخالف شرع
۵۵ مبحث سوم: مناط تعیین مقتضای ذات و اطلاق عقد در پرتو فهم عرفی
۵۵ گفتار اول: فهم عرفی در تشخیص مقتضای ذات عقد

- گفتار دوم: اراده متعاقدين در کنار فهم عرفی ۶۰
- مبحث چهارم: محوریت مصلحت کامنه در تشخیص مقتضای عقد ۶۰
- گفتار اول: جایگاه مصلحت در تحقق موضوعات نوپدید فقهی ۶۰
- گفتار دوم: نقش مصلحت در شکل‌گیری مقتضیات ذات و اطلاق عقود ۶۲
- گفتار سوم: طرح نظریه مصلحت کامنه ۶۴
- گفتار چهارم: نقد و بررسی نظریه مصلحت کامنه ۶۶
- بند اول: اشکال اول به نظریه مصلحت کامنه ۶۷
- بند دوم: اشکال دوم به نظریه مصلحت کامنه ۶۸
- مبحث پنجم: تعیین مناط برگزیده در تشخیص مقتضای ذات و اطلاق عقد ۶۹
- گفتار اول: مناط برگزیده در تشخیص مقتضای ذات عقد ۶۹
- بند اول: مناط شرع، عرف و اراده متعاقدين در بوطه نقد ۶۹
- بند دوم: مصلحت و ضرورت نوعیه کامنه مناط تشخیص مقتضای ذات عقد ۷۱
- بند سوم: استصحاب، مناط تشخیص مقتضای ذات عقد در صورت شک ۷۲
- گفتار دوم: مناط برگزیده در تشخیص مقتضای اطلاق عقد ۷۳

فصل سوم: سنجش بطلان و صحت عقد مشروط به شرط مخالف مقتضای ذات

- عقد ۷۵
- مبحث اول: سنجش ادله مبطلیت شرط مخالف مقتضای ذات عقد ۷۵
- گفتار اول: شرط مخالف کتاب و سنت ۷۵
- گفتار دوم: تناقض بین مضمون عقد و شرط ۷۷
- گفتار سوم: اخلال در تراضی طرفین ۷۹
- گفتار چهارم: ایجاد جهل به عوضین ۸۱
- گفتار پنجم: اتحاد شرط و عقد ۸۱
- مبحث دوم: سنجش عدم مبطلیت شرط خلاف مقتضای ذات عقد ۸۳
- گفتار اول: ادله نفی ۸۳
- بند اول: نامشروع نبودن شرط خلاف مقتضای ذات عقد ۸۳
- بند دوم: نفی دلیل تناقض ۸۴
- بند سوم: نفی انتفاء تراضی و قصد متعاقدين ۸۶
- بند چهارم: عدم ایجاد جهل به عوضین ۹۰
- گفتار دوم: ادله اثباتی ۹۲
- بند اول: دیدگاه امام خمینی (ره) ۹۲
- بند دوم: دیدگاه مرحوم خوئی ۹۴
- بند سوم: دیدگاه صاحب جواهر الکلام ۹۷

فهرست مطالب □ ۷

- بند چهارم: اصل حاکمیت اراده ۱۰۵
بند پنجم: اصالت صحت در شبهات حکمیه ۱۰۷
بند ششم: اصل لزوم قراردادها ۱۱۰
بند هفتم: تراضی طرفین ۱۱۲
گفتار سوم: تحلیل انتقادی بر مفاد ماده ۲۳۳ قانون مدنی ۱۱۳

فصل چهارم: رویکردی نوین در تشخیص مصادیق اختلافی مقتضای ذات و

- اطلاق عقود ۱۱۹
مبحث اول: مصادیق شرط مخالف ذات عقد ۱۱۹
گفتار اول: بیع به شرط عدم ثمن ۱۱۹
گفتار دوم: اجاره به شرط عدم اجرت ۱۲۲
گفتار سوم: شرط تغییر جنسیت در عقد نکاح ۱۲۴
مبحث دوم: مصادیق مقتضای ذات عقد ۱۲۶
گفتار اول: شرط عدم ملکیت در عقد بیع ۱۲۶
گفتار دوم: شرط عدم زوجیت در عقد نکاح ۱۲۹
گفتار سوم: شرط ضمان مستودع در عقد ودیعه ۱۳۰
مبحث سوم: مصادیق شرط مخالف شرع ۱۳۱
گفتار اول: شرط لزوم و جواز حکمی ۱۳۱
گفتار دوم: اشتراط خیار فسخ در عقد نکاح ۱۳۴
مبحث چهارم: مصادیق مقتضای اطلاق عقد ۱۳۸
گفتار اول: شرط عدم بیع در عقد بیع ۱۳۸
گفتار دوم: شرط عدم اخراج زوجه از شهر ۱۴۵
گفتار سوم: شرط ضمان در عقد اجاره و عاریه ۱۴۷
گفتار چهارم: شرط عدم استمتاع در نکاح دائم ۱۵۲
گفتار پنجم: شرط توارث در نکاح منقطع ۱۵۵
گفتار ششم: شرط لزوم و جواز حقی ۱۵۶
خاتمه ۱۵۹
فهرست منابع و مآخذ ۱۶۵